

Nâzım'ın zihnine bir yolculuk

Erkan İrmak 'Kayıp Destan'ın İzinde' adlı çalışmasında iki büyük eseri 'Kuvâyi Milliye' ve 'Memleketimden İnsan Manzaraları' üzerinden, Nâzım Hikmet'in ideolojisini, iki metin arasındaki ilişkiyi, oluşum süreçlerini ve bir yazar olarak Nâzım'ı çıkarıyor okurun karşısına.

AYBIKE COŞKUN
aybike.coskun@hurriyet.com.tr

Türkiye'de doğmuş, büyümüş olup da Nâzım Hikmet'in adını duymamış, en az bir şiirini okumamış, ödediği tüm bedellere rağmen verdiği ideoloji savaşını işitmemiş olanı bulmak pek mümkün değildir. Fakat bu kitabı ile Erkan İrmak, her ikisi de birer başyapıt olan 'Kuvâyi Milliye' ve 'Memleketimden İnsan Manzaraları' üzerinden, Nâzım Hikmet'in ideolojisini, iki metin arasındaki ilişkiyi, oluşum süreçlerini ve bir yazar olarak Nâzım'ı bize sunuyor.

Erkan İrmak'ın da dile getirdiği gibi, üzerine yazılar bulmanın en kolay olduğu isimlerden biridir Nâzım Hikmet. Fakat bu yazılar genellikle ya kişisel hayatı ya da savunduğu ideolojiyi sahiplenme/yerme üzerine kuruludur. İrmak ise çalışmasında, Nâzım Hikmet'in yazarlığını, hangi koşullar altında hangi düşüncüyü savunduğunu hem birbirine zıt olan hem de bir noktada birleştirdiği iki eseri 'Kuvâyi Milliye' ve 'Memleketimden İnsan Manzaraları' üzerinden inceleyip ortaya koymak istiyor.

Kitap üç ana bölümden oluşuyor. Bölümlerden ilki; Nâzım Hikmet'in 1937 yılında Şevket Süreyya Aydemir'in evindeki bir akşam yemeğinde, aralarındaki konuşma sonucu yazma fikrinin aklına ilk kez düştüğü 'Kuvâyi Milliye'nin çıkış noktasından başlıyor. Yazar bu bölüm boyunca, aslında hiçbir zaman tamamlan(a)mamış olan eseri içerik, alımlama, yayımlanma süreci ve ideolojisi açısından detaylıca inceliyor, bu aşamada da Nâzım Hikmet'in Piraye, Memet Fuat ve Kemal Tahir ile mektuplaşmalarına sıkça yer veriyor. Bölüm her ne kadar genel bağlamda 'Kuvâyi Milliye' üzerine yazılmış olsa da kitabın her bölümünde metinlerarasılık üzerinde durulmuş ve karşılaştırmalı okuma çerçevesinde ilerlenmiş.

İkinci bölümde masaya yatırılan konu 'Memleketimden İnsan Manzaraları' oluyor. "1940 yılının Eylül ayı ortalarına doğru, Nâzım Hikmet, Meşhur Adamlar Ansiklopedisi adını verdiği yeni bir uzun şiir yazmaya başlamıştı" diye giriyor söze Erkan İrmak

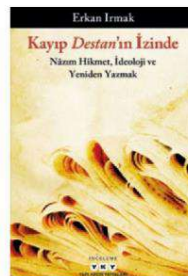
ve bu bölüm boyunca okuyucularına 'Memleketimden İnsan Manzaraları'nın aşama aşama varoluş sancısını ve sürecini anlatıyor. Bu da, eserin mevcut şartlar altında çok fazla değişim ve dönüşüme uğradığını gözler önüne seriyor. Bölüm, Nâzım Hikmet'in 'Kuvâyi Milliye'yi 'Memleketimden İnsan Manzaraları'nın içine nasıl yerdirdiğinden, nelerin eksilip arttığından bahsederek devam ediyor.

Son bölümünde ise yine, 'Kuvâyi Milliye'nin yeniden yazılmış halinin 'Memleketimden İnsan Manzaraları' içerisinde bulunduğu yere, yaşadığı değişim ve dönüşüme, her iki eserin de türlerine ve içinde barındırdıkları ideolojilere yer veriliyor.

Kitap; her iki eserin de süreçlerini kronolojik olarak görmek, geçirdikleri değişim ve dönüşümlere şahit olmak ve satır aralarını ilmek ilmek okuyabilmek adına çok değerli bir çalışma. En zihin açıcı noktalardan biri olarak yalnızca tek fikre odaklanılmayışını, farklı fikirlerden okumalara da yer verildiğini göstermek yerinde olacaktır.

Yazar giriş kısmında amacını, "Ancak, siyasi görüşü, aktivistliği ya da özel hayatı dışında, Nâzım Hikmet'in asıl işi olan yazarlığı ne yazık ki hâlâ yeterince 'bilmediğimiz' bir alan olarak duruyor. Bu kitap, elbette, bu sorunlu durumun ortadan kalkmasını sağlamayacak; ancak en azından sorunların bir kısmının nedenlerini ortaya koyabilmişse amacına ulaşmış demektir" cümleleri ile dile getiriyor. Ve bence bu amacı da gerçekleştiriyor.

Bu kitap ile bugüne kadar okuduğunuz perspektifin dışına çıkıp yazar olarak Nâzım'ı okumaya, onu, hayat akışını, onun edebiyatını biraz daha derinden tanımaya ne dersiniz? ■

**KAYIP DESTAN'IN
İZİNDE**

NÂZIM HİKMET,
İDEOLOJİ VE
YENİDEN YAZMAK

Erkan İrmak
Yapı Kredi Yayınları, 2022
240 sayfa.